

EXCURSIEMATERIAAL

HAMBURG

Docentenhandleiding

Docentenhandleiding

© DIA

Inhoudsopgave

Inleiding en de Hamburg poster.....	3
Instructie: Voorbereiding excursie Hamburg.....	4
Nederlandse antwoorden voorbereiding excursie Hamburg.....	5
Duitse antwoorden voorbereiding excursie Hamburg	6
Instructie: Fototocht.....	7
Nederlandse antwoorden fototocht.....	9
Duitse antwoorden fototocht.....	10
Instructie: Extra project.....	11
Instructie: Hafencity en Elbphilharmonie.....	12
Nederlandse antwoorden Hafencity en Elphi.....	13
Instructie: Korte excursieopdrachten.....	14

© DIA

Inleiding en de Hamburg poster

Hamburg is de hippe havenstad van Duitsland. De Freie en Hansestad is met 1,8 miljoen inwoners de op een na grootste stad van Duitsland. De stad is erg veelzijdig: van het havengebied tot de Elbphilharmonie en van de natuur in Planten un Blomen tot de architectuur van het Rathaus: genoeg te ontdekken dus! Veel leerlingen zullen deze stad nog niet (goed) kennen, terwijl de stad veel te bieden heeft. De leerlingen kunnen met behulp van dit voorbereidende materiaal en het materiaal voor een excursie in Hamburg de stad goed leren kennen.

Bij dit materiaal past de DIA Hamburg poster goed. Deze kunt u bestellen via: <https://duitslandinstituut.nl/momentaufnahme-10>

© Isabella El-Hasan & DIA

Instructie

© DIA

Vorbereitung excursie Hamburg

De aankomende lessen staan in het teken van de stad Hamburg. De leerlingen gaan zich meer verdiepen in de stad en zijn cultuur. De Freie en Hansestadt Hamburg is een stad en metropool in Duitsland. Het is de op een na grootste stad van het land en tevens de belangrijkste havenstad. Genoeg redenen om aan de slag te gaan met deze hippe havenstad.

Veel leerlingen zullen de stad nog niet (goed) kennen. Gebruik daarom deze opdrachten om hun voorkennis te activeren of te ontwikkelen en de leerlingen alvast op de (virtuele) excursie voor te bereiden.

Opdracht

Deze opdracht staat in het teken van ontdekken en leren. Het is een voorbereidende opdracht, zodat de leerlingen hierna goed voorbereid op excursie naar Hamburg kunnen. De leerlingen gaan Hamburg zowel klassikaal als individueel leren kennen.

Ze testen eerst hun topografische kennis van Noord-Duitsland. Hierna krijgen ze in de klas een korte video (zonder tekst) te zien over de stad Hamburg.

De video is via deze link te vinden:

<https://www.youtube.com/watch?v=JYEBzXUP5gU>
 (Ontdek Hamburg in één minuut - Expedia NL (1:28))

Of scan de QR-code:

Hierna worden de overige werkbladen ingevuld. Dit kan zowel individueel als in groepjes. Middels filmpjes, foto's en extra informatie krijgen ze een goed beeld van Hamburg. De werkbladen zijn ook als quiz inzetbaar, dus niet alleen leerzaam, maar ook erg leuk.

Doelen

Na afloop van deze opdracht...

- hebben de leerlingen een beter beeld van de stad Hamburg.
- weten ze meer over de belangrijkste bezienswaardigheden van de stad.
- zijn ze voorbereid op een excursie naar Hamburg.

Antwoorden voorbereiding

Paragraaf 1: Steden in het noorden

1. Bremen
2. Nedersaksen, in het Duits: Niedersachsen
3. Sleeswijk-Holstein, in het Duits: Schleswig-Holstein
4. Hamburg
5. Mecklenburg-Voor-Pommeren, in het Duits: Mecklenburg-Vorpommern

Hoofdsteden:

1. Bremen (stadstaat)
2. Hannover (Niedersachsen)
3. Kiel (Schleswig-Holstein)
4. Hamburg (stadstaat)
5. Schwerin (Mecklenburg-Vorpommern)

Paragraaf 2: Een stad in Duitsland

1. Trein, auto's en schepen
2. Bijvoorbeeld het Rathaus en de Speicherstadt.
3. De grootste modelspoorbaan ter wereld (Miniatur Wunderland).
4. Eigen antwoord

Paragraaf 3: De stad

Voorbeeld antwoorden: Angela Merkel (in Hamburg geboren en snel daarna verhuisd) en Eric Maxim Choupo-Moting (voetballer, speelt bij FC Bayern München en speelde in het verleden bij Paris Saint-Germain.)

Paragraaf 4: De stadsgeschiedenis

- Zie het kaartje hiernaast

- **Soevereine stad:** Bij het ineenstorten van het Heilige Roomse Rijk werd Hamburg een soevereine stad. Dit betekent dat de stad onafhankelijk is en zijn eigen wetten en regels mag bepalen.

Kreisfreie stad = een stad, die niet onder een Landkreis/Kreis valt, maar meteen onder de deelstaat valt. Hamburg is dus een stadsstaat, waardoor het geen onderdeel is van een Kreis.

Hanzestad: door de gunstige ligging aan de Elbe is de stad voor enorme zeeschepen bereikbaar. Hamburg was lid van het Hanzeverbond.

Paragraaf 5: Bezienswaardigheden

Paragraaf 6: Virtuele fototocht

- Mogelijke beroepen: visser, schipper, koopman, schoenmaker, bakker of priester.

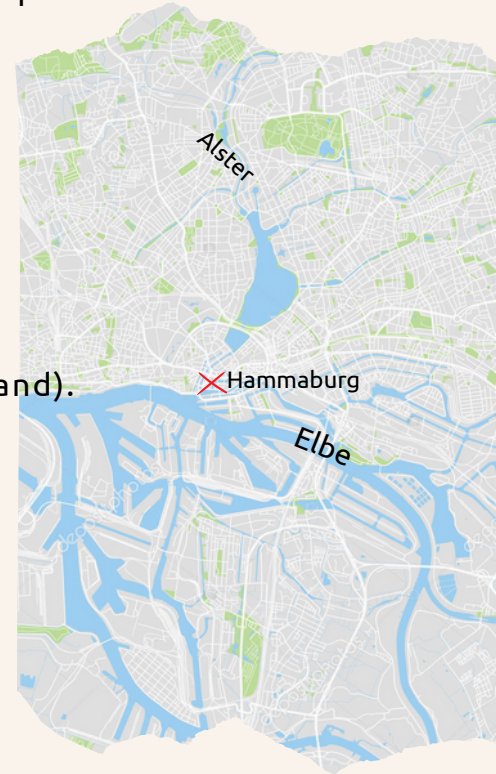
- Sinds 2015 staat de Speicherstadt op de UNESCO werelderfgoedlijst.

- Cap San Diego was een vrachtschip van Hamburg Süd. Het schip voer tussen 1962 en 1981 tussen Duitsland en Zuid-Amerika. Het is nu een museumschip en ligt afgemeerd in het centrum van Hamburg in Duitsland.

- Er zijn meerdere redenen waarom een tunnel handiger is dan een pond. 1. Door de pond werden de schepen van de haven steeds gehinderd. 2. Veel mensen konden het niet betalen om met een schip naar de overkant te komen. 3. In de winter kon er ijs op de Elbe liggen, dan was het water moeilijk toegankelijk voor een schip.

Paragraaf 7: Quiz

1. Voorbeelden: de haven, het Rathaus, musicalstad of de Elbe.
2. A. Hansestadt
3. 426 meter
4. B. Hamburg
5. D. Elbe
6. Planten un Blumen
7. Speicherstadt
8. Moin Moin!

Deutschsprachige Antworten Vorbereitung

Absatz 1: Die Städte im Norden

1. Bremen
2. Niedersachsen
3. Schleswig-Holstein
4. Hamburg
5. Mecklenburg-Vorpommern

Hauptstädte:

1. Bremen (Stadtstaat)
2. Hannover (Niedersachsen)
3. Kiel (Schleswig-Holstein)
4. Hamburg (Stadtstaat)
5. Schwerin (Mecklenburg-Vorpommern)

Absatz 2: Eine Stadt in Deutschland

1. Züge, Autos und Schiffe
2. Zum Beispiel das Rathaus und die Speicherstadt.
3. Das Miniatur Wunderland ist die größte Modelleisenbahn der Welt.
4. Eigene Antwort

Absatz 3: Die Stadt

Zum Beispiel: Angela Merkel (in Hamburg geboren und kurz danach umgezogen) und Eric Maxim Choupo-Moting (Fußballer, spielt Fußball bei FC Bayern München und hat bei Paris Saint-Germain gespielt.)

Absatz 4: Die Stadtgeschichte

- Sehen Sie sich die Karte an.

- **Souveräne Stadt:** Nach dem Ende des Heiligen Römischen Reiches wurde Hamburg eine souveräne Stadt. Die Souveränität bedeutet, dass sie unabhängig ist und ihre eigenen Regeln und Gesetze macht.

Kreisfreie Stadt = eine Stadt, die kein Teil eines Kreises ist, deshalb hat die kreisfreie Stadt selber die Aufgabe eines Kreises. Hamburg ist außerdem ein Stadtstaat.

Hansestadt: Hamburg war Mitglied des Handelsbundes der Hanse. Wegen der Elbe ist Hamburg mit dem Schiff gut erreichbar.

Absatz 5: Sehenswürdigkeiten

Absatz 6: Virtuelle Fotoreise

- Zum Beispiel: Fischer, Schiffer, Kaufmann, Schuhmacher, Bäcker oder Pastor.

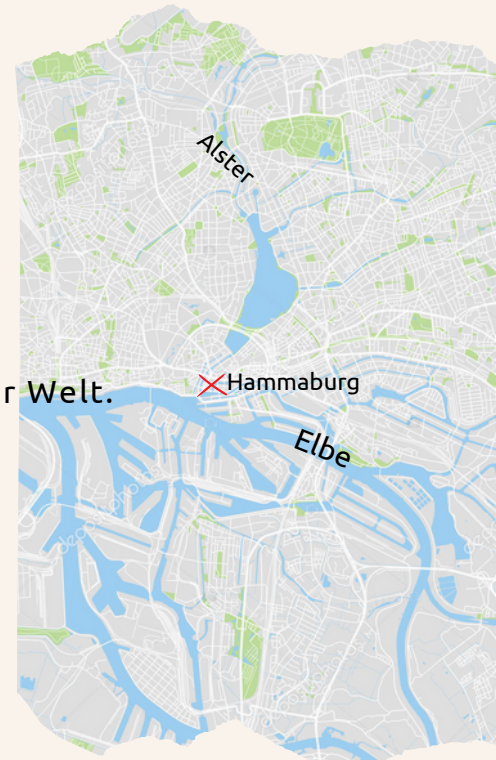
- Seit dem Jahr 2015 ist die Speicherstadt UNESCO-Welterbe.

- Die Cap San Diego ist ein Frachtschiff von Hamburg Süd. Das Schiff fuhr zwischen den Jahren 1962 und 1981 zwischen Deutschland und Süd-Amerika. Jetzt ist es ein Museumsfrachtschiff in Hamburg.

- Es gibt mehrere Gründe: 1. Die Schiffe im Hafen wurden von der Fähre für Arbeiter massiv behindert. 2. Die Fähre kostete Geld. Viele Arbeiter konnten sich das nicht leisten. 3. Im Winter war das Wasser wegen Eis oft nicht/wenig zugänglich.

Absatz 7: Quiz

1. Zum Beispiel: Der Hafen, das Rathaus, die Musicalstadt oder die Elbe.
2. A. Hansestadt
3. 426 Meter
4. B. Hamburg
5. D. Elbe
6. Pflanzen und Blumen
7. B. Speicherstadt
8. Moin Moin

Instructie

© DIA

Fototocht Hamburg

Een fototocht is een leuke manier om de stad Hamburg en zijn bezienswaardigheden te ontdekken. De leerlingen gaan in groepjes de stad in om foto's te maken van bezienswaardigheden en er vragen over te beantwoorden.

Het is belangrijk dat de leerlingen een telefoon of camera bij zich hebben om de foto's te maken. Om er zeker van te zijn dat alle leerlingen meedoen kunt u er voor kiezen om een extra regel toe te voegen: iedereen moet minstens 1 keer op een foto staan en allemaal apart van elkaar (dus niet 1 groepsfoto). De leerlingen lopen met de werkbladen, waarop de vragen en routebeschrijving staan, een plattegrond en hun camera/telefoon rond. Achterin het boekje staan foto's die ze na moeten maken. De plattegrond is onder de foto's in het werkboekje van de leerlingen en hieronder, zie de volgende pagina, te vinden. Na de tocht kunnen ze het boekje en de foto's (geprint of digitaal) inleveren.

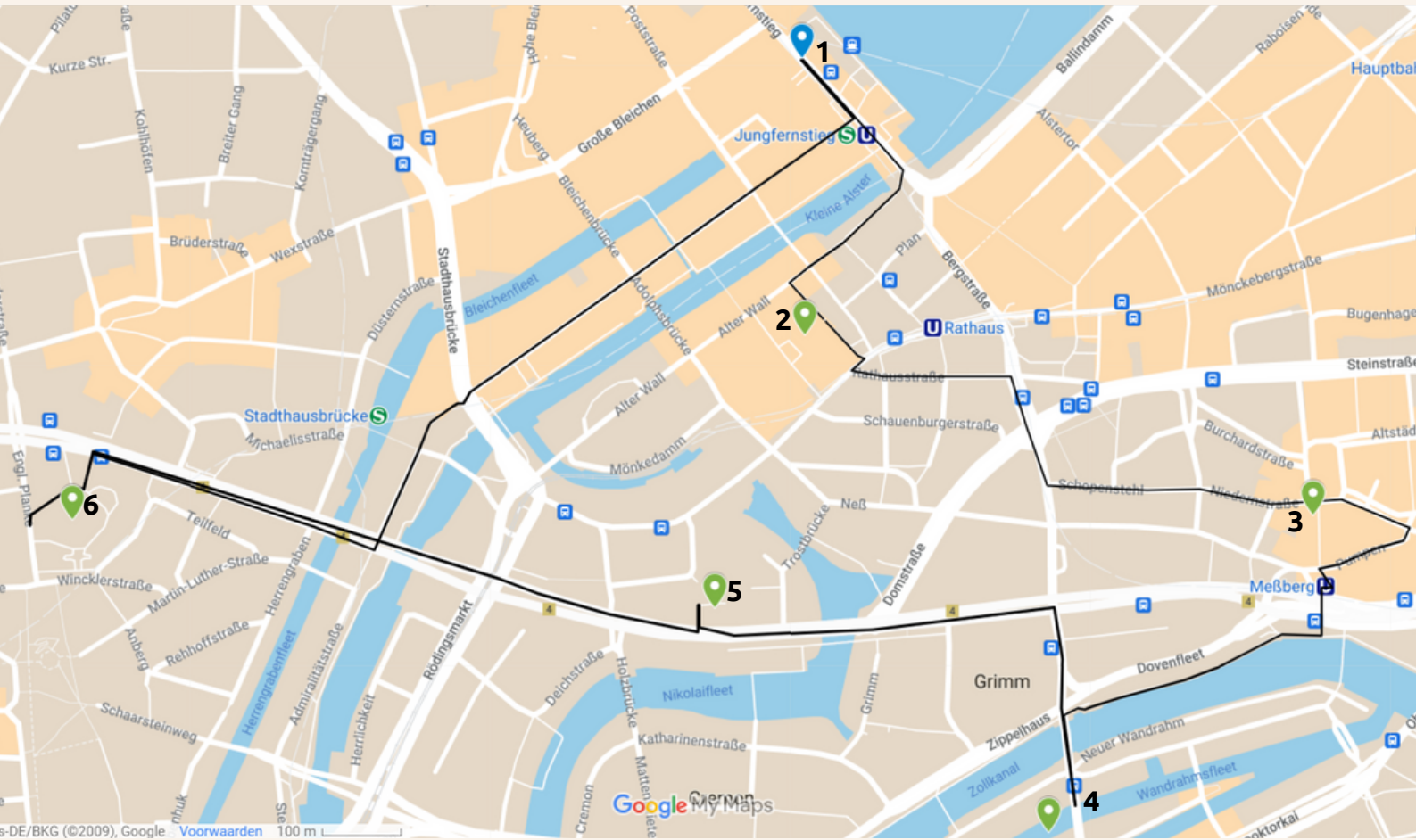
Praktische informatie

- Het start- en eindpunt van de route is de Binnenalster, aan de kant van de Jungfernstieg.
- De opdracht duurt 1,5 tot 2 uur. De afstand van de tocht is ca. 5 kilometer.
- Maak duidelijke afspraken met de leerlingen over hoe laat ze terug meten zijn bij de Binnenalster.
- Er zijn twee versies: versie 1 loopt de route rechtsom en versie 2 linksom. De verschillende groepjes kunnen 5 à 10 minuten na elkaar starten, zodat ze niet samen gaan lopen.

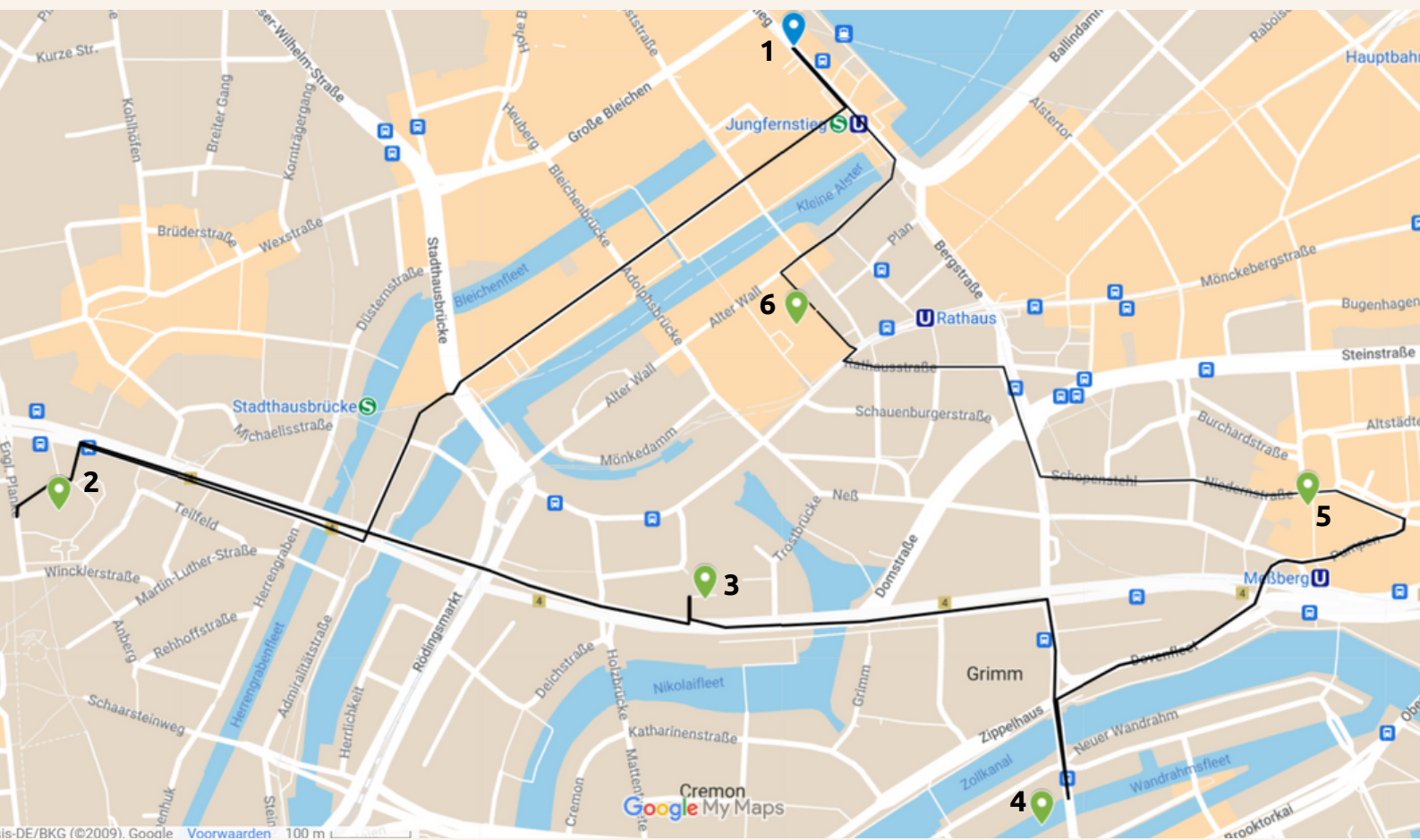
Verwerkingsopdracht

De leerlingen kunnen als verwerkingsopdracht van de gemaakte foto's een collage maken. Deze collage kunnen ze in het Duits of in het Nederlands presenteren voor de klas.

Versie 1

Versie 2

Antwoorden fototocht

Versie 1

Binnenalster

1a) De Binnenalster lag vroeger binnen de stadsmuren en de Buitenlster er buiten.

Rathaus

2a) Voorbeelden van beroepen:

Visser, schipper, koopman, schoorsteenveger, schoenmaker, bierbrouwer, bakker, slager, bouwer, tuinman, beeldhouwer, scheepsbouwer, timmerman, rechter en leraar.

2b Stolpersteine) Eigen antwoord.

Chilehaus

3a) Het gebouw lijkt op een schip.

Speicherstadt

4a) De Speicherstadt staat op de lijst van UNESCO-Werelderfgoed.

St. Nikolai

5a) Van 1874 tot 1877 was de St. Nikolai het hoogste gebouw van de wereld. De toren was 147,3 meter hoog.

St. Michielskerk

6a) De Duitse componist Carl Philipp Emanuel Bach (de zoon van Johann Sebastian Bach) ligt in de St. Michielskerk begraven.

6b) De aartsengel Michaël verslaat de duivel.

Versie 2

Binnenalster

1a) De Binnenalster lag vroeger binnen de stadsmuren en de Buitenlster er buiten.

St. Michielskerk

2a) De Duitse componist Carl Philipp Emanuel Bach (de zoon van Johann Sebastian Bach) ligt in de St. Michielskerk begraven.

2b) De aartsengel Michaël verslaat de duivel.

St. Nikolai

3a) Van 1874 tot 1877 was de St. Nikolai het hoogste gebouw van de wereld. De toren was 147,3 meter hoog.

Speicherstadt

4a) De Speicherstadt staat op de lijst van UNESCO-Werelderfgoed.

Chilehaus

5a) Het gebouw lijkt op een schip.

Rathaus

6a) Voorbeelden van beroepen:

Visser, schipper, koopman, schoorsteenveger, schoenmaker, bierbrouwer, bakker, slager, bouwer, tuinman, beeldhouwer, scheepsbouwer, timmerman, rechter en leraar.

6b Stolpersteine) Eigen antwoord.

Deutschsprachige Antworten Foto-Expedition

Version 1

Binnenalster

1a) Die Binnenalster lag in der Stadt und die Außenalster lag außerhalb der Stadt.

Rathaus

2a) Einige Beispiele für Berufe:

Fischer, Schiffer, Kaufmann, Schornsteinfeger, Schuhmacher, Bierbrauer, Bäcker, Schlachter, Bauer, Gärtner, Bildhauer, Schiffbauer, Zimmermann, Richter, Lehrer.

2b Stolpersteine) Eigene Antwort.

Chilehaus

3a) Das Gebäude sieht wie ein Schiff aus.

Speicherstadt

4a) Die Speicherstadt ist UNESCO-Welterbe.

St. Nikolai

5a) Zwischen 1874 und 1877 war St. Nikolai das höchste Gebäude der Welt. Der Turm war 147,3 Meter hoch.

St. Michaeliskirche

6a) Der deutsche Musiker Carl Philipp Emanuel Bach (der Sohn von Johann Sebastian Bach) liegt in der St. Michaeliskirche begraben.

6b) Der Erzengel Michael besiegt Satan (den Teufel).

Version 2

Binnenalster

1a) Die Binnenalster lag in der Stadt und die Außenalster lag außerhalb der Stadt.

St. Michaeliskirche

2a) Der deutsche Musiker Carl Philipp Emanuel Bach (der Sohn von Johann Sebastian Bach) liegt in der St. Michaeliskirche begraben.

2b) Der Erzengel Michael besiegt Satan (den Teufel).

St. Nikolai

3a) Zwischen 1874 und 1877 war St. Nikolai das höchste Gebäude der Welt. Der Turm war 147,3 Meter hoch.

Speicherstadt

4a) Die Speicherstadt ist UNESCO-Welterbe.

Chilehaus

5a) Das Gebäude sieht wie ein Schiff aus.

Rathaus

6a) Einige Beispiele für Berufe:

Fischer, Schiffer, Kaufmann, Schornsteinfeger, Schuhmacher, Bierbrauer, Bäcker, Schlachter, Bauer, Gärtner, Bildhauer, Schiffbauer, Zimmermann, Richter, Lehrer.

6b Stolpersteine) Eigene Antwort.

Instructie

© DIA

Extra project Hamburg

Opdracht

Hamburg is een creatieve, hippe stad. In dit project kunnen de leerlingen aan de gang met deze creativiteit. In groepjes gaan ze aan de slag met een overkoepelende opdracht. Middels filmpjes, foto's en extra informatie krijgen ze een goed beeld van Hamburg.

Voor dit project gaan de leerlingen een eigen product ontwerpen. Na de voorbereidende kennismaking met Hamburg worden 6 thema's (de haven, natuur & omgeving, geschiedenis, sport, eten en architectuur & kunst) voorgesteld. De thema's hebben betrekking op de stad. De leerlingen mogen zelf een thema uitkiezen. Degenen met hetzelfde thema vormen een groepje.

Na het verdelen van de thema's en het indelen van de groepjes gaan de leerlingen aan de slag met het gekozen thema. Ze gaan zich beter verdiepen in dit thema. Via verschillende vragen en opdrachten komen ze meer over het onderwerp te weten (werkblad 1 en 2).

Na het verkrijgen van informatie gaan de leerlingen aan de slag met het eindproduct. Ze vormen als groepje een reclame bureau. Het gekozen thema staat centraal. Hoe het eindproduct eruit ziet, mogen ze zelf weten. Het kan bijvoorbeeld vormgegeven worden door een poster, filmpje, presentatie, fotocollage of tekening (de Duitse taal kan terugkomen in het eindproduct).

De eindproducten van de leerlingen worden gepresenteerd. Het presenteren kan voor de klas, via een markt, met meerdere klassen of verschillende vakken. Laat leerlingen elkaar ook beoordelen. Het eindproduct kan worden afgesloten door een beoordeling.

Doelen

Na afloop van deze opdracht hebben de leerlingen...

- een eigen product ontwikkeld.
- hun kennis op een creatieve manier gebruikt.
- een brief geschreven.
- de stad Hamburg nog beter leren kennen.

Instructie

© DIA

Hafencity en Elbphilharmonie

HafenCity is de nieuwste hippe wijk van Hamburg! Naast de nieuwe architectuur is de oude haven ook belangrijk in deze wijk. De Elbphilharmonie is het middelpunt en het is een echte publiekstrekker. De leerlingen gaan meer leren over dit bijzondere gebouw. Ze zullen ontdekken dat het niet alleen een mooie publiekstrekker is, maar dat er ook veel discussies ontstonden over het gebouw.

De leerlingen gaan een aantal vragen beantwoorden over de haven en de Elbphilharmonie. Dit kan in groepjes of in duo's.

Doelen

Na afloop van deze opdracht weten/hebben de leerlingen:

- een beeld van de moderne wijk HafenCity.
- meer over de haven en het belang van de haven voor de stad.
- een beeld van de Elbphilharmonie.
- een mening over het gebouw de Elphi.
- meer over de discussie rondom het gebouw.

Antwoorden HafenCity en Elphi

HafenCity

- 1) Eigen antwoord
- 2) Rond de 8700 schepen per jaar.
- 3) Eigen antwoord
- 4) "Das Tor zur Welt" betekent de poort tot de wereld. In Hamburg komen elke dag nieuwe schepen aan uit verschillende landen en er vertrekken ook dagelijks schepen naar verschillende landen, waardoor de haven als een soort poort tot de wereld is.
- 5) De deutsche Einheit betekent het samenkomen van de DDR en BRD in het huidige Duitsland. Sinds 1990 is Duitsland officieel weer één land.
- 6) Naast de Europese vlag hangt de vlag van Hamburg.

Elbphilharmonie

- 7) Eigen antwoord
- 8) Eigen antwoord
- 9) Eigen antwoord

De vlag van Hamburg

© Bernhard_Staerck, Pixabay

Instructie

© DIA

Korte excursie-opdrachten

Dit zijn kleine opdrachten die leerlingen in groepjes of duo's in de Hamburg uit kunnen voeren. Deze opdrachten zijn creatief en hebben met de stad of taal te maken. In totaal zijn er 6 opdrachten. Aan het einde van deze opdrachten kennen ze de stad beter en kunnen ze op een creatieve manier met de Duitse taal omgaan. Voor opdracht 5 zijn duo's nodig, verder maakt het niet uit of de leerlingen zijn verdeeld in groepjes of duo's.

De opdrachten:

1. Creatief met nummerborden

De leerlingen bedenken voor elke letter op een nummerbord een Duits woord. Van deze woorden kunnen ze ook nog een lied, gedicht, rap of een kort verhaal maken. Als bewijs maken ze foto's van de nummerborden die ze gebruikt hebben.

2. Creatief met straatnaamborden

De leerlingen maken een historische tijdlijn van namen die op straatnaamborden te vinden zijn. Aan het einde kiezen ze één van de namen op de straatnaamborden, over het leven van deze persoon schrijven ze een gedicht, rap of lied. Ze maken foto's van alle straatnaamborden die ze hebben gebruikt.

3. Foto stadspel

De groepjes gaan naar het centrum van de stad waar veel mensen zijn. Ze krijgen 14 opdrachten die ze als groepje uit moeten voeren. Aansluitend maken ze een foto als bewijs.

4. Interview

De leerlingen gaan een Hamburger op straat interviewen. Ze gaan er achter komen wat de inwoner van diens stad vindt. Van tevoren krijgen ze de tijd om de vragen voor te bereiden en naar het Duits te vertalen.

5. Levend memory

De groepjes worden in duo's opgedeeld. Elk duo krijgt een setje met kaartjes. De afbeeldingen zijn Nederlandse kenmerken. Het duo gaat op zoek naar de Duitse versie. Bij het vinden van de Duitse versie maken ze een foto. Het duo met de meest Duits gevonden sets wint.

Verwerkingsopdracht

Na de excursie kunnen de leerlingen als verwerkingsopdracht een collage maken van de gemaakte foto's. Als extra verwerking zouden de groepjes hun collages ook voor de klas kunnen presenteren. Dit kan zowel in het Nederlands als in het Duits.